

Õiguskantsler

Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie 31.05.2021 nr

Meie 18.06.2021 nr 7-4/211145/2104136

Väärteomenetluses väärteotoimikuga tutvumine ja koopiate väljastamine

Austatud Elmar Vaher

Õiguskantsleri [ettepanekul](#) muudeti hiljuti [väärteomenetluse seadustikku](#) (VTMS) selliselt, et väärteo tõttu kahju kandnud isikul on õigus pärast väärteoasjas lahendi tegemist tutvuda väärteotoimikuga. Väärteoga tekitatud kahju hüvitamist saab taotleda kohtu kaudu tsiviilkorras. Kohtule tuleb esitada tõendid kahju tekkimise ja suuruse kohta. Paraku polnud väärteo tõttu kannatanul juurdepääsu väärteotoimiku materjalidele, kus on olemas vajalikud andmed tema õiguste kaitseks.

Eelnõu menetlemisel otsustati ühtlasi selgelt lahendada ka väärteomenetluse materjalide koopiate väljastamise küsimus, sest Eesti eri piirkondades toimiti selles asjas erinevalt: mõnel pool väljastati koopia (kriminaalmenetluse seadustiku sätetele tuginedes), mõnel pool aga mitte. Väärteomenetluse seadustiku muudatused jõustusid 30. aprillil 2021.

Riigikogu õiguskomisjonis kaaluti [eel nõu arutamisel](#) põhjalikult, milliseid väärteotoimiku andmeid kahju kannatanud isik vajab. Muu hulgas küsiti ka Andmekaitse Inspektsiooni arvamust. Ühiste arutelude tulemusena otsustati, et tervisekahjustuse või varalist kahju saanud isikul ja tema esindajal peab olema õigus tutvuda kogu väärteotoimikuga, välja arvatud toimikus olevate teise inimese eriliigiliste isikuandmetega. [Isikuandmete kaitse üldmääruse](#) artikli 9 kohaselt on eriliigilised isikuandmed niisugused andmed, millest ilmneb inimese rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilised andmed, isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilised andmed, terviseandmed ning andmed seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta.

Õiguskantslerile saadetud avaldustest on selgunud, et Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud katavad toimikust koopia väljastamisel endiselt kinni ka muu toimikus oleva info, näiteks kahju tekitanud inimese või tunnistajate kontaktandmeid. See on vastuolus väärteomenetluse seadustiku muutmise eesmärgiga. VTMS § 62 lõike 3 muutmise eesmärk oli lihtsustada kahjuhüvitise nõudmist kahju tekitajalt, andes kahju kandnud inimesele kahju tekitaja kontaktandmed ning väärteotoimikus olevad kahju tekkimist tõendavad materjalid. Kontaktandmete saamine aitaks kaasa kahju hüvitamiseks kohtuvälise lahenduse leidmisele või aitaks hinnata, kas konkreetsel juhul on üldse otstarbekas kohtusse pöörduda. Kohtumenetlus toob kahjusaaajale paratamatult kaasa menetluskulusid: tal tuleb tasuda riigilõiv ja kanda esindaja kulud. Kui tal oleks võimalik

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

kahjutekitajaga eelnevalt ühendust võtta, võiks ta hinnata, kas konkreetsel juhul on üldse mõtet nõudega kohtusse pöörduda.

VTMS §-s 62 on öeldud, et menetleja väljastab taotluse alusel menetlusdokumendi või väärteotoimiku täieliku koopia inimesele, kellel on õigus sellega tutvuda. Lõikes 4 sätestatu hõlmab nii väärteo tõttu tervisekahjustuse või varalist kahju saanud isikut ja tema esindajat kui ka menetlusalust isikut ja tema kaitsjat. Ka selles sättes on ühemõtteliselt ette nähtud, et inimesel on õigus saada toimiku materjalidest täielik koopia.

Palun juhtige politseiametnike tähelepanu sellele, et väärteotoimiku tutvustamisel või koopiate väljastamisel tuleks juhendada täpselt VTMS § 62 lõigetes 3 ja 4 sätestatust. See tähendab, et otseselt väärteo tõttu kahju kannatanud isikul on õigus tutvuda **kogu** toimikuga (lg 3). Kinni tuleks katta üksnes väärteotoimikus olevad teiste inimeste eriliigilised isikuandmed. Teise isiku (nt menetlusaluse isiku või tunnistaja) kontaktandmed ei ole eriliigilised isikuandmed. VTMS § 62 lõike 4 alusel väljastab menetleja taotluse esitamisel dokumendi või toimiku **täieliku** koopia isikule, kellel on õigus sellega tutvuda.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia kirjast: Siseministeerium